

k r o z P R I S T U P A N J E k a P R A V D I

Fond za humanitarno pravo

Teme biltena **kroz PRISTUPANJE ka PRAVDI** odnose se na prepreke i rešenja za uspostavljanje vladavine prava i odgovornosti u vezi sa zločinima počinjenim u nedavnoj prošlosti i težiće afirmisanju potreba pojedinaca i društva koje proističu iz tog iskustva, a u okviru pregovora o članstvu Srbije u EU.

Broj 15
jun 2017.

Žrtve ratnih zločina bez prava na besplatnu pravnu pomoć

Mihailo Pavlović, advokat

Godinama unazad Evropska komisija (EK) u svojim godišnjim izveštajima o napretku Srbije konstatuje da Srbiji nedostaje sistem besplatne pravne pomoći. U svom poslednjem Izveštaju, EK je ukazala na potrebu da Srbija po hitnom postupku usvoji novi Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (ZBPP) i omogući njegovo nesmetano sprovođenje u saradnji sa glavnim

Mihailo Pavlović

zainteresovanim stranama.¹ Međutim, i dalje se čini da je ovo lakše reći nego učiniti.

Osnovno pitanje oko kojeg se i dalje lome koplja i zbog kojeg Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći ne može da preskoči prvi stepenik, tj. da iz nacрта preraste u predlog zakona glasi – Ko može da pruža besplatnu pravnu pomoć? Na jednoj strani su advokati koji smatraju da samo advokatura i službe pravne pomoći koje se osnivaju u jedinicama lokalne samouprave mogu da pružaju pravnu pomoć, a koji ovaj zaključak izvode iz odredbe člana 67 Ustava Republike Srbije. Sa druge strane su nevladine organizacije koje član 67 Ustava RS ne tumače tako restriktivno. Preciznije, država ima pravo da proširi krug pružalaca besplatne pravne pomoći, ali ne može ići ispod Ustavom definisanog minimuma koji podrazumeva advokaturu i službe pravne pomoći u jedinicama lokalne samouprave. U prilog svojoj tvrdnji da je nevladin sektor dovoljno stručan i kvalifikovan da pruži pravnu pomoć izneta je i činjenica da se te organizacije godinama unazad dosta uspešno bave pružanjem besplatne pravne pomoći različitim kategorijama ljudi, svaka u svojoj sferi delovanja.

Gotovo ni do kakvog napretka nije došlo ni nakon nekoliko održanih sastanaka članova radne grupe koji

učestvuju u pisanju ovog zakona, kao ni okruglog stola gde se polemisalo o potencijalnom rešenju ovog problema. Poslednja informacija potiče iz dopisa Ministarstva pravde od 10. februara 2017. godine upućenog advokatskim komorama u Republici Srbiji, u kom je to ministarstvo navelo „da neće uputiti nacrt Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći u dalju proceduru sve dok se ne postigne konsenzus advokature i drugih relevantnih aktera.“²

Pod izgovorom nepostojanja saglasnosti suprotstavljenih strana država je faktički odlučila da rešavanje važnog pitanja kakvo je donošenje ZBPP odloži za neko buduće vreme. Ako stavimo na stranu okolnost da je donošenje ovog zakona presudno za dalji napredak Srbije ka EU, mnogo veći problem leži u činjenici da veliki broj žrtava ostaje uskraćen u pravu na delotvoran mehanizam podrške i zaštite.

Ukoliko bi se u ovom trenutku napravio presek stanja, ispostavilo bi se da žrtvama povreda prava besplatnu pravnu pomoć, u preovlađujućem procentu, pružaju nevladine organizacije. One taj posao rade najmanje deceniju unazad i moglo bi se zaključiti da su, svaka u svojoj sferi delovanja, postale dovoljno kompetentne da žrtve mogu osnovano očekivati da će im pravna zaštita biti pružena na najbolji mogući način. U prilog tome svedoče i brojni

¹ Evropska komisija, Izveštaj o Srbiji za 2016. godinu, novembar 2016. godine, dostupno na: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/izvestaj_ek_srbija_2016.pdf.

² Dopis Ministarstva pravde od 10. februara 2017. godine: <http://akb.org.rs/public/userfiles/Upload/2017/12.02/DopisAdvokatskimKomorama.pdf>

sudski postupci koji su rešeni u njihovu korist.

Odluka državnih organa da ne donesu ZBPP zadržava status kvo. Nevladine organizacije će nastaviti, u granicama svojih mogućnosti, da pružaju pravnu pomoć onima kojima je najpotrebnija, ali je to daleko od dovoljnog. Van ovog kruga žrtava ostaje ogromna većina onih koji neće biti u prilici da pokušaju da zaštite svoja prava u sudskom postupku, a nedonošenje ZBPP samo produžava njihov status žrtve.

Detaljnijom analizom nacrt ZBPP može se uočiti da pitanje ko može biti pružalac besplatne pravne pomoći nije najproblematičnije. Nacrt zakona dosta restriktivno definiše i ko može biti korisnik besplatne pravne pomoći (državljanin RS, lice bez državljanstva koje zakonito boravi na teritoriji RS i strani državljanin sa stalnim nastanjenjem u RS), proširujući pravo i na lica koja nisu državljani RS samo u taksativno pobrojanim situacijama. Konkretnije, nacrt zakona ne prepoznaje žrtve ratnih razaranja tokom ratova devedesetih godina bivših jugoslovenskih republika koje su, bez ikakve sumnje, pretrpele štetu.

Još kontroverznije rešenje sadržano je u članu 7 nacrt zakona koji definiše slučajeve u kojima nije dozvoljena besplatna pravna pomoć. Prema ovoj odredbi, pružanje besplatne pravne pomoći, između ostalog, nije dozvoljeno licu koje ispunjava uslove za pružanje besplatne pravne pomoći u postupku u kome je očigledno da tražilac pravne

pomoći nema izgleda na uspeh, posebno ako se njegova očekivanja ne zasnivaju na činjenicama i dokazima koje je predočio ili ako su suprotna pozitivnim propisima, javnom poretku i dobrim običajima. Odluku o tome da li neko lice ispunjava uslove za korisnika prava na besplatnu pravnu pomoć donosi lice koje od nadležnog ministarstva dobija dozvolu za odlučivanje po zahtevima za odobravanje besplatne pravne pomoći i koje mora biti diplomirani pravnik sa najmanje tri godine iskustva na poslovima pravne struke i koje poseduje potvrdu o uspešno završenoj obuci za primenu ovog zakona. Ovo suštinski znači da će neki pravnik koji radi na odlučivanju o zahtevu za odobravanje besplatne pravne pomoći biti ovlašćen da preuzme ingerencije suda i preliminarno utvrdi da li podnosilac zahteva uopšte može očekivati pozitivan ishod u budućem sudskom postupku. Činjenica da je rešenje o odbijanju zahteva za pružanje besplatne pravne pomoći podložno ispitivanju po žalbi (o kojoj odlučuje nadležno ministarstvo) ne menja zaključak da su upravni organi preuzeli na sebe ingerencije sudske vlasti, dajući sebi široka diskreciona ovlašćenja prilikom odlučivanja o osnovanosti zahteva. U tom kontekstu, gotovo je nemoguće oteti se utisku da žrtve ratnih sukoba uopšte neće ni biti u prilici da preskoče prvu prepreku i steknu pravo na besplatnu pravnu pomoć kako bi zaštitili svoja prava pred sudom, a imajući u vidu dosadašnju sudsku praksu domaćih sudova. Štaviše,

Komentarišite tekst na

[#towardsJUSTICE](https://twitter.com/FHPPHLC)

i/ili na towardsJUSTICE@hlc-rdc.org

Fond za humanitarno pravo

uskraćivanjem prava na besplatnu pravnu pomoć žrtvama, ne samo da se sprečava mogućnost iznošenja nekog pitanja pred domaće sudove, već se žrtve istovremeno uskraćuju u pravu da zaštitu zatraže pred Evropskim sudom za ljudska prava ili Komitetom UN za ljudska prava.

Ovo su samo neki od nedostataka nacrtu ZBPP o kojima se još uvek ne diskutuje. Zainteresovane strane, zaglavljene u raspravi na temu ko može pružati pravnu pomoć, ne posvećuju dovoljnu pažnju onima kojima je taj zakon primarno namenjen. Sa druge strane, predlagač zakona ovaj sukob vešto koristi da u zakon ugradi odredbe za koje se osnovano može postaviti pitanje da li su u skladu sa Ustavom RS i međunarodnim ugovorima koje je Srbija ratifikovala.

Donošenje ZBPP bi trebalo da adekvatno popuni postojeći pravni vakuum, a građani koji nisu u stanju da sebi priušte zaštitu prava bi konačno bili prepoznati u području koje odgovarajuća norma štiti. Zbog ovakvog neodgovornog postupanja države štetu trpe oni kojima je pravna pomoć najpotrebnija i koji, bez tog zakona, nikada neće dobiti priliku da pokušaju da zaštite neko svoje pravo. Ako se ovaj predlog zakona posmatra u okviru osnovnih vrednosti EU poput ljudskog dostojanstva, demokratije, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, teško da se može zaključiti da zadovoljava minimum standarda koji se očekuje od zakonskih predloga države koja pretenduje na članstvo u EU.

[događaji]

Odbor EP za spoljne poslove: Srbija da osudi javno negiranje genocida, zločina protiv čovečnosti i ratnih zločina

Odbor Evropskog parlamenta (EP) za spoljne poslove usvojio je 28. februara 2017. godine [Izveštaj](#)

[o izveštaju Evropske komisije o Srbiji za 2016. godinu](#). Izveštaj predstavlja redovan godišnji pregled napretka Srbije u ispunjavanju kriterijuma za pristupanje Evropskoj uniji (EU) koji se oslanja na godišnji izveštaj Evropske komisije (EK) o Srbiji. Na radnu verziju ovog

dokumenta podneto je 325 amandmana. Verzija koja je usaglašena sa svim političkim grupacijama i usvojena od strane Odbora za spoljne poslove reflektuje i sve predloge koje je dostavio FHP.

U domenu **suđenja za ratne zločine** članovi Odbora složili su se da pozitivan iskorak u

Sastanak Odbora za spoljne poslove
© Evropska unija 2017, izvor:EP

okončanju nekažnjivosti za ratne zločine predstavlja usvajanje Nacionalne strategije za procesuiranje ratnih zločina, ali istovremeno pozivaju na njenu primenu i podsećaju na važnost usvajanja i tužilačke strategije. Za efikasno procesuiranje ratnih zločina i rešavanje gorućih problema u ovoj oblasti važna je i regionalna tužilačka saradnja. Zabrinjavajuće je što glavni tužilac za ratne zločine nije izabran ni više od godinu dana od okončanja mandata prethodnom tužiocu. Uz suđenja pred sudovima u Srbiji, puna saradnja sa MKSJ ostaje ključna.

U pogledu **reparacija** Odbor je pozvao vlasti u Srbiji da preispitaju Zakon o civilnim invalidima rata, zbog toga što uskraćuje prava pojedinim kategorijama civilnih žrtava rata.

Odbor podstiče Srbiju da intenzivno traga za **nestalim osobama**, locira masovne grobnice i svim žrtvama i njihovim porodicama garantuje ostvarivanje

pripadajućih prava.

Osim toga što ponavlja svoju podršku **Inicijativi za osnivanje REKOM**, Odbor podstiče Vladu Republike Srbije da predvodi njeno osnivanje.

Na kraju, Odbor insistira da Srbija osudi sve oblike govora mržnje, javnog odobravanja i negiranja genocida, zločina protiv čovečnosti i ratnih zločina.

Izveštaj do danas nije usvojen, a njegovo razmatranje na plenarnoj sednici Evropskog parlamenta zakazano je za sredinu juna 2017. godine.

Izveštaj o sprovođenju Akcionog plana za Poglavlje 23

Poslednji [kvartalni izveštaj](#) Saveta za sprovođenje Akcionog plana za Poglavlje 23 pokazuje da je od usvajanja ovog dokumenta realizovano svega 13 mera (od čega samo tri u potpunosti). Od 10 nerealizovanih mera, čak 6 je bilo blokirano neizborom novog tužioca za ratne

zločine. Neke od ovih mera su ključne za efikasno procesuiranje ratnih zločina, poput usvajanja tužilačke strategije, unapređivanje kapaciteta TRZ, zapošljavanja psihologa u TRZ, saradnja sa MKSJ u pogledu obuka i razmene iskustva, te obuke iz međunarodnog krivičnog prava. Sa druge strane, uspostavljanje sistema treninga i obuke iz oblasti međunarodnog krivičnog prava izveštaj smatra uspešnim zbog toga što predstoji sprovođenje projekta Misije OEBS-a u Srbiji koji će obuhvatiti i aktivnosti „usmerene na uspostavljanje održivog sistema treninga“ i čije će sprovođenje u svojstvu posmatrača pratiti Pravosudna i Policijska akademija.

Analiza stanja i potreba Službe za otkrivanje ratnih zločina u cilju određivanja potrebe za njenom reformom je pripremljena i dostavljena na potvrđivanje nadležnom organu MUP-a još u februaru 2016. godine, ali izveštaj ne navodi da li je i usvojena. Primena mera iz ove analize,

sa druge strane, nije realizovana. Nije došlo ni do sprovođenja preporuka iz procene o postupanju i radu Jedinice za zaštitu učesnika u krivičnom postupku (sprovedena do decembra 2015).

Godinu i po dana nakon održavanja ekspertskog sastanka o kaznenoj politici u predmetima ratnih zločina (decembar 2015) nisu objavljeni zaključci sa ovog sastanka niti je počelo praćenje njihove primene kao što predviđa Akcioni plan.

Sudska praksa o izricanju kazni u predmetima ratnih zločina i dalje je dostupna samo na

internet prezentaciji Vrhovnog kasacionog suda, ali ne i na stranama Višeg i Apelacionog suda.

Od 1. februara 2017. godine počele su sa radom Službe za informisanje i podršku oštećenima i svedocima u svim višim javnim tužilaštvima i Tužilaštvu za organizovani kriminal, čime je uspostavljena mreža službi za podršku. Nema podatka o uspostavljanju takve službe u TRZ.

Održane su tri obuke u cilju jačanja administrativnih kapaciteta Jedinice za zaštitu učesnika u krivičnom postupku, od

kojih je jedna obuka u gađanju.

U sklopu sveobuhvatne analize usklađenosti sa pravnim tekovinama EU u oblasti podrške svedocima i žrtvama izrađena je i analiza dosadašnje prakse u primeni člana 102. stava 5. Zakonika o krivičnom postupku u pravcu sagledavanja postojećih potreba za izmenu člana i bolju zastitu svedoka.

Mir na Balkanu

Nakon podizanja tenzija i zaoštrene retorike u bilateralnim odnosima Srbije sa susednim državama, stabilnost i trajni mir na Zapadnom Balkanu ponovo su u fokusu EU. Situacija je eskalirala naročito u

Voz sa natpisom „Kosovo je Srbija“, inicijalno namenjen da saobraća na relaciji Beograd-Mitrovica
Izvor: Vijesti.ba

odnosima između Srbije i Kosova, Srbije i BiH, te zbog unutrašnjeg političkog sukoba u Makedoniji.

Nakon posete državama Zapadnog Balkana visoka predstavnica EU za spoljne poslove i politiku bezbednosti Federika Mogerini iznela je [zabrinutost](#) zbog krhke situacije u regiji koja može da naruši mir i regionalnu saradnju. Situacija na Zapadnom Balkanu bila je i tema sastanka Saveta za spoljne poslove Saveta EU 7. marta, a potom i sednice Evropskog saveta 9. marta. [Ministri spoljnih poslova država članica EU](#)

ponovili su da je „dobra regionalna saradnja“ ključna za napredak u evrointegracijskim procesima, dok su se [lideri država članica EU](#) obavezali da će „nastaviti da prate osetljivu situaciju na Zapadnom Balkanu“ koja je rezultat „internih i eksternih izazova sa kojima se region suočava“. Oni su takođe naglasili važnost dobrosusedskih odnosa i inkluzivnih inicijativa usmerenih ka regionalnoj saradnji. Savet je potvrdio svoju nedvosmislenu podršku evropskoj perspektivi Zapadnog Balkana.

Tokom posete [Srbiji](#)

koja je prethodila ovim sastancima, Mogerinijeva je istakla da je „regionalna stabilnost na Balkanu u strateškom interesu EU“, kao i da je važna zbog toga što „mir i stabilnost na Balkanu znače mir u Evropi“.

Lideri država Zapadnog Balkana izrazili su deklarativnu posvećenost dobrosusedskim odnosima i produbljivanju regionalne saradnje i razumevanja na dva sastanka koja su održana u [martu](#) i [maju](#) 2017. godine.

[Suđenja za ratne zločine - pregled]

*Prvostepeni postupci

Predmet Bosanski Petrovac–Gaj

Milan Dragišić [tereti](#) se da je, kao pripadnik Vojske Republike Srpske (VRS), 20.09.1992. godine u naselju Gaj u Bosanskom Petrovcu (BiH) ubio tri i pokušao da ubije tri bošnjačka civila.

Svedok [Srđan Mitić](#) naveo je da je 20.09.1992. godine jedinica u kojoj je bio zajedno sa bratom optuženog, Draganom Dragišićem, upala u zasedu Armije BiH, te da je Dragišić tom prilikom ranjen, a potom i preminuo. Svedok nije video da su pripadnici Armije BiH sknavili tela poginulih pripadnika njegove jedinice, a što odbrana navodi kao razlog za osvetničko ponašanje optuženog prema svojim nekadašnjim komšijama Bošnjacima.

Predmet Trnje

Pavle Gavrilović i Rajko Kozlina [terete se](#) da su, kao pripadnici Vojske Jugoslavije (VJ), 25.03.1999. godine u selu Trnje (Suva Reka, Kosovo) ubili 27 civila albanske nacionalnosti.

U predmetu Trnje optuženi opstruiraju suđenja izostankom sa ročišta, pravdajući se zdravstvenim razlozima i medicinskom dokumentacijom koju im izdaju vojne zdravstvene ustanove. Na ovaj način optuženi su do sada opstruisali više od trećine zakazanih pretresa. Na jedinom održanom pretresu, kao svedok odbrane svedočio je [Božidar Delić](#), koji je u vreme kritičnog događaja bio komandant 549. motorizovane brigade VJ i neposredno nadređeni prvooptuženom Pavlu Gavriloviću. Delić je izjavio da je za zločin u Trnju prvi put čuo tokom suđenja bivšem predsedniku SRJ Slobodanu Miloševiću pred Haškim tribunalom, te da su zaštićeni svedoci koji su

u predmetu Milošević svedočili o odgovornosti Pavla Gavrilovića i Rajka Kozline za zločine nad kosovskim Albancima lagali, da su „kriminalci“ i da su za svedočenje „plaćeni“.

Bekim Gaši, svedok ubistva svoje majke i četiri sestre, prati svako suđenje i neretko tek po dolasku u Beograd sazna da je ročište otkazano

Izvor: Radio Slobodna Evropa

je da je okrivljeni bio „strah i trepet u zatvoru“, te da je tukao druge zatvorenike. Svedok je čuo da je u toku radne smene okrivljenog jedan od zatvorenika izveden iz svoje ćelije i mučen, nakon čega je preminuo.

Predmet Ključ-Kamičak

[Marko Pauković](#) i [Dragan Bajić](#) terete se da su, kao vojni policajci VI Sanske brigade VRS, 10.10. 1992. godine u mestu Kamičak (Ključ, BiH) ubili pet bošnjačkih civila.

Predmet Doboj

Dušan Vuković [tereti se](#) da je, kao stražar u Okružnom zatvoru u Doboju, u periodu maj 1992-mart 1993. godine više lica lišenih slobode, zajedno sa drugim stražarima, telesno povređivao i psihički mučio, zbog čega su žrtve trpele velike fizičke i psihičke patnje, a jedan od zatvorenika je od zadobijenih povreda preminuo.

Oštećeni [Suljo Mehić](#), koji je u kritičnom periodu bio zatočen u dobojskom zatvoru, teretio je optuženog da je bio jedan od dvojice stražara koji su maltretirali zatvorenike. Prema njegovim rečima, pripadnicima Crvenih beretki koji su došli u zatvor optuženi je otključao vrata njegove ćelije i rekao da se radi o policajcu, što je bio razlog da ga pripadnici Crvenih beretki prebiju. Svedok tužilaštva istakao

Svedok [Duško Vidović](#) bio je vojni policajac u istoj jedinici kao i optuženi. Nakon ubistva ovih civila izvršio je uviđaj i, pod sumnjom da su izvršili ubistvo, optuženi i vojni policajac Nenad Kaurin priveli su dvojicu boraca iz druge jedinice VRS, čiji je komandant bio izvesni „Čeda“. Svedoku su poznate priče meštana Kamička da su ubistvo civila izvršili Čedini vojnici. Na kasnijem pretresu svedočile su [Sabiha Hotić i Nesiha Lović](#), koje o kritičnom događaju nemaju neposrednih saznanja, već su od svojih komšija čule da su optuženi ubili civile.

Predmet Bratunac

Dalibor Maksimović [tereti se](#) da je 9.05.1992. godine, kao pripadnik VRS, u mestima Repovac i Glogova (Bratunac, BiH), zajedno sa NN pripadnicima VRS, ubio četiri Bošnjaka, dve Bošnjakinje držao u ropstvu, a jednu više puta silovao.

Na četiri glavna pretresa svedočili su očevici ubistva Nezira Salkića, Omera Salkića, Huse Salkića i Muje Šaćirovića, svedoci [Zumra Salkić](#), [Zuhra Salkić](#), [Fata Salkić](#), [Mejra Jašarević](#) i [Mensur Salkić](#). Zumra Salkić je posvedočila da je jedan vojnik izdvojio žrtve iz grupe civila, koja je bila dovedena do autobuskog stajališta i čekala autobus da se preveze na teritoriju pod kontolom Armije BiH, odveo ih do kamiona-hladnjače i u njih ispalio rafal iz puške. Prilikom predočavanja fotografija koje se nalaze u spisima predmeta, svedokinja je prepoznala optuženog Maksimovića.

[Svedoci odbrane](#), inače saborci i bliski prijatelji optuženog, potvrdili su da su neposredno pre svedočenja o predmetu razgovarali sa braniocem optuženog. Oni su svedočili u korist optuženog, navodeći da se u kritičnom periodu iz Milića ni u kom slučaju nije moglo doći do mesta u kojima su ubijeni muslimanski civili.

Predmet Bosanska Krupa

Ranka Tomić [tereti se](#) da je u julu 1992. godine u mestu Radić (Bosanska Krupa BiH), kao starešina „Fronta žena Petrovac“ pri Petrovačkoj brigadi VRS mučila, nečovečno postupala, nanosila velike patnje i povređivala telesni integritet, te učestvovala u ubistvu ratne zarobljenice, bolničarke V korpusa Armije BiH.

Svedok, nekadašnji pripadnik VRS i očevidac kritičnog događaja, [Marinko Kerkez](#), detaljno je opisao kako je mučena i ubijena ratna zarobljenica, a kao žene koje su je tukle i mučile, označio je „Boru“, „Radu“, „kapetana Radu“ i „Ljilju“. Prilikom predočavanja fotografije u spisima predmeta, svedok je izjavio da optužena „liči na kapetana Radu“. Sud je izvršio suočenje svedoka i optužene, prilikom kojeg je svako ostao pri svojim ranijim navodima, a svedok je izričito tvrdio da je „kapetan Rada“, kada ju je prvi put video, izgledala upravo kao žena na fotografiji koja mu je predočena. [Mirsad Musić i Aziz Gromilić](#), pripadnici V korpusa Armije BiH i saborci ubijene bolničarke, posvedočili su da su prilikom pretresa terena upali u zasedu, kojom prilikom je njihova bolničarka ranjena. Uvereni da je podlegla povredama, oni su njeno telo ostavili, ali ga nisu pronašli kada su se kasnije vratili po tela poginulih saboraca.

Predmet Ključ-Šljivari

Milanko Dević [tereti](#) se da je, kao pripadnik VRS, sa još dvojicom vojnika, u julu 1992. godine u mestu Šljivari (Ključ, BiH) ubio jednog bošnjačkog civila.

[Svedoci](#) Šemsa Šljivar i Abaz Bašić prepoznali su okrivljenog kao jednog od trojice vojnika koji su odveli ubijenog Ismeta Šljivara prema reci Sanici. Iz tog pravca su ubrzo čuli pucnjavu, a telo Ismeta Šljivara do danas nije pronađeno. Svedoci Safeta i Rasim Šljivar su takođe videli da Ismeta Šljivara vode trojica vojnika. [Svedoci](#) Sefer Šabić, Senad Velić i Ranko Škrbić nisu imali neposrednih saznanja o kritičnom događaju. Međutim, svedok Emir Šljivar prepoznao je optuženog kao jednog od trojice vojnika koji su odveli Ismeta Šljivara.

Predmet Srebrenica

Nedeljko Milidragović i još sedmorica optuženih [terete se](#) da su, kao pripadnici Centra za obuku „Jahorina“ Specijalne brigade policije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, 14.07.1995. godine unutar, ispred i u neposrednoj okolini hangara zemljoradničke zadruge u selu Kravice (Bratunac, BiH) izvršili ubistvo najmanje 1.313 bošnjačkih civila.

Nakon odlaganja dva glavna pretresa planirana za decembar 2016. godine, suđenje u predmetu Srebrenica počelo je tek početkom februara 2017. godine. Okrivljeni [Nedeljko Milidragović, Aleksa Golijanin i Aleksandar Dačević](#) izjavili su da će se braniti ćutanjem, a [okrivljeni](#) Boro Miletić da ne želi da iznosi svoju odbranu te da ostaje pri iskazu koji je dao TRZ-u, a u kojem je negirao da je sa svojom jedinicom bio u blizini hangara u mestu Kravice. Okrivljeni [Milivoje Batinica](#) izneo je svoju odbranu u kojoj je negirao izvršenje krivičnog dela za koje se tereti, navodeći da je u tom periodu bio na drugoj lokaciji. Dva naredna suđenja nisu održana zbog toga što je okrivljeni Dragomir Parović otkazao punomoćje svom braniocu i jer je novi branilac zatražio primeren rok za spremanje odbrane. Okrivljeni [Jovan Petrović i Dragomir Parović](#) ostali su pri iskazu koji su ranije dali TRZ-u i nisu želeli da iznose svoju odbranu, niti da odgovaraju na pitanja.

Neki od optuženih u predmetu Srebrenica, Izvor: N1

*Ponovljeni postupci

Predmet Ćuška

Toplica Miladinović i još 11 okrivljenih [terete](#) se da su, kao pripadnici 177. vojno-teritorijalnog odreda Peć, tokom aprila i maja 1999. godine u selima Ljubenić, Ćuška, Pavljan i Zahać (Peć, Kosovo) ubili najmanje 109 albanskih civila.

[Svedokinja](#) Ifete Čeku opisala je kako su pripadnici vojske i policije od članova njene porodice uzeli sve vredne stvari i novac, maltretirali ih, ubili njenog strica i oca, a zatim naredili da zajedno sa ostalim meštanima Ćuške krenu za Peć. Dok su odlazili prema Peći, videla je da su kuće u selu zapaljene. Svedok [Adrijan Keljendi](#) naveo je da su u selo Ćuška došli naoružani Srbi, verbalno i fizički ih maltretirali, oduzimajući im nakit, novac i ključeve od motornih vozila.

[Svedokinja](#) Fatima Ljuši i Zelfija Gaši opisale su ulazak u selo pripadnika srpske vojske koji su ih isterivali iz kuća, oduzimajući im vredne stvari i novac, te odvajali muškarce od žena i dece.

Predmet Lovas

Milan Devčić i još devet optuženih [terete se](#) da su, kao pripadnici JNA, formacije „Dušan Silni” i lokalne vlasti, tokom oktobra i novembra 1991. godine u Lovasu (Hrvatska) lišili života 44 civila hrvatske nacionalnosti.

[Sudski veštak](#) vojne struke Boško Antić odstupio je od svog [ranijeg](#)

[nalaza](#) u pogledu tri stvari: po pitanju opravdanosti napada na Lovas, da u Lovasu nije bilo naoružanih pripadnika suprotne strane i po pitanju sistema komandovanja. Sada je smatrao da je napad na Lovas bio opravdan, jer je u mestu bilo naoružanih pripadnika suprotne strane. U prvobitnom nalazu veštak je tvrdio da je najstariji po činu vojni starešina u Lovasu u vreme događaja na minskom polju bio okrivljeni Miodrag Dimitrijević. Međutim, sada je smatrao da se ne zna ko bi se mogao smatrati najstarijim u Lovasu – da li je to bila Teritorijalna odbrana (TO) Valjevo ili novoformirana TO. Objasnio je da je odstupio od svog prvobitnog nalaza jer je u međuvremenu dobio dokumentaciju od branilaca, da se sa nekim činjenicama upoznao preko Interneta, te da je vršio i provere privatnim kanalima. Izjavio je da su u ovom predmetu optuženi oni koji nemaju veze sa tim.

[U martu 2017. godine](#) započelo je iznošenje završnih reči stranaka. Tužilac i punomoćnik oštećenih istakli su da smatraju da je tokom postupka optužnica dokazana u odnosu na sve optužene, a zamenik tužioca predložio je sudu da optužene oglasi krivim i da im izrekne kazne zatvora u rasponu od četiri do 14 godina.

*Drugostepene presude

Predmet Sanski Most-Kijevo

Protiv Mitra Čankovića vodio se postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. On se [teretio](#) da je, kao pripadnik VRS, 19.09.1995. godine u naselju Kijevo u blizini Sanskog Mosta (BiH) ubio jednog bošnjačkog civila.

[Prvostepenom presudom](#) Višeg suda u Beogradu od 18.05.2016. godine oglašen je krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od devet godina. Odlučujući o žalbi branioca okrivljenog Čankovića, Apelacioni sud u Beogradu doneo je 12.12.2016. godine [presudu](#) kojom je odbio žalbu branioca kao neosnovanu i potvrdio prvostepenu presudu.

Predmet Sotin

Viši sud u Beogradu doneo je 26.06.2015. godine [presudu](#) kojom je optužene Žarka Miloševića i Dragana Mitrovića oglasio krivim zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i osudio ih na kaznu zatvora u trajanju od deveti 15 godina. Istom presudom optuženi Mirko Opačić, Dragan Lončar i Miroslav Milinković oslobođeni su optužbe da su izvršili ratni zločin protiv civilnog stanovništva. [Optužnica](#) TRZ teretila ih je

da su u periodu od sredine oktobra do kraja decembra 1991. godine u Sotinu (Hrvatska), kao pripadnici lokalnih struktura novoformirane vlasti, ubili 16 civila hrvatske nacionalnosti. [U odnosu na oslobađajući deo presude](#), sudsko veće je našlo da nije dokazano da su optuženi Lončar, Opačić i Milinković izvršili krivično delo za koje se terete.

Odlučujući o žalbama TRZ i branioca okrivljenog Dragana Mitrovića, Apelacioni sud je 18.11.2016. godine doneo [presudu](#) kojom je odbio žalbe kao neosnovane i potvrdio prvostepenu presudu.

Predmet Gradiška

Viši sud doneo je 13.10.2016. godine [presudu](#) kojom je optuženog Gorana Šinika oslobodio od optužbe, našavši da TRZ tokom postupka nije dokazalo navode iz optužnice. On se se [optužnicom](#) TRZ-a teretio da je, kao pripadnik VRS, 2.09.1992. godine u mestu Bok Jankovac (BiH) ubio Marijana Višticu, civila hrvatske nacionalnosti.

Odlučujući o žalbi tužilaštva, Aplecioni sud je 22.02.2017. godine doneo [presudu](#) kojom je žalbu odbio kao neosnovanu i potvrdio oslobađajuću presudu.

Predmet Bosanski Petrovac

Viši sud doneo je 19.07.2016. godine, u ponovljenom postupku, [presudu](#) kojom je optužene Neđeljka Sovilja i Rajka Vekića oglasio krivim i osudio ih na kazne zatvora u trajanju od po osam godina. Oni su [optužnicom](#) TRZ-a terećeni da su, kao pripadnici VRS, 21.12.1992. godine na lokalnom putu Jazbine–Bjelaj (Bosanski Petrovac, BiH), u šumi zvanoj „Osoje“ ubili jednog bošnjačkog civila.

Odlučujući o žalbama branilaca, Apelacioni sud je 27.03.2017. godine doneo [presudu](#) kojom je optužene oslobodio od krivične odgovornosti, našavši da nema dovoljno dokaza na osnovu kojih bi se na nesumnjiv način mogla utvrditi njihova krivica.

Fond za humanitarno pravo

Dečanska 12
11000 Beograd, Srbija

Tel: +381-11-3349-600
+381-11-3349-766
+381-63-210-536

e-mail: office@hlc-rdc.org
www.hlc-rdc.org

Društvene mreže:

- @FHPLHC #towardsJUSTICE
- [fond.za.humanitarno.pravo](https://www.facebook.com/fond.za.humanitarno.pravo)
- Fond za humanitarno pravo

